

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: طراحی شهری

عنوان:

طراحی منظر شهری محدوده پل های سواره (نمونه موردی پل گیشا)

استاد راهنما:

دکتر سید امیر منصوری

استاد مشاور:

دکتر آتوسا مدیری

پژوهشگر:

صوفیا حسینخانی

تابستان 1391

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: طراحی شهری

عنوان:

طراحی منظر شهری محدوده پل های سواره (نمونه موردی پل گیشا)

استاد راهنما:

دکتر سید امیر منصوری

استاد مشاور:

دکتر آتوسا مدیری

پژوهشگر:

صوفیا حسینخانی

Islamic Azad University

Central Tehran Branch

Faculty of Arts and Architecture

Thesis for M.A. Degree in **Urban Design**

Title:

**Design of urban landscape around road bridge(case
study:gisha bridge)**

Supervisor:

Dr. Seyyed Amir Mansouri

Consultant:

Dr. Atoosa M Odari

By:

sofia hosseinkhani

January,2012

اگر این پایان نامه مرتبه‌ای ولو اندک در عرصه پژوهش به خود اختصاص داده است
بی شک مرهون راهنمایی‌های دقیق و پر حوصله اساتید ارجمندم
جناب آقای دکتر سید امیر منصوری و سرکارخانم دکتر آتوسا مدیری
بوده که جا دارد مراتب سپاس بی پایان خود را نثار پیشگاه این دو بزرگوار نمایم.

تقدیم به مادر و پدر والادرم که همواره
سرمشق، مشوق و حامی من در کسب علم می‌باشند.
و تقدیم به همسر مهربانم

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب صوفیا حسینخانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته شهرسازی به شماره دانشجوی ۸۹۰۶۵۰۸۸۲۰۰ در رشته طراحی شهری که در تاریخ ۹۱/۶/۲۵

از پایان نامه خود تحت عنوان: طراحی منظرشهری محدوده پل های سواره (نمونه موردی پل گیشا)

دفاع نمودم.

بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: صوفیا حسینخانی

تاریخ و امضا: ۹۲/۲/۲۵

بسمه تعالی

در تاریخ : ۹۱/۶/۲۵

دانشجوی کارشناسی ارشد شهرسازی (طراحی شهری) از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷,۵ به حروف هفده و نیم و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما

فهرست

فصل اول

- ۱-۱- بیان مساله..... ۲
- ۱-۲- اهمیت موضوع تحقیق و دلایل انتخاب آن..... ۳
- ۱-۳- هدفهای تحقیق..... ۳
- ۱-۴- سوالات تحقیق..... ۴
- ۱-۵- چهارچوب نظری تحقیق..... ۴
- ۱-۶- روش تحقیق..... ۵
- ۱-۷- پیشینه پژوهش..... ۶
- ۱-۸- روش گرد آوری اطلاعات..... ۷
- ۱-۹- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات..... ۷

فصل دوم

بخش اول: تعاریف

- ۲-۱- فضای شهری..... ۸
- ۲-۲- فضای عمومی..... ۱۲
- ۲-۲-۱- انواع فضای عمومی..... ۱۵
- ۲-۳- فضای گمشده..... ۱۸
- ۲-۳-۱- دلایل ایجاد فضاهای گمشده..... ۱۹
- ۲-۳-۲- انواع فضاهای شهری..... ۱۹

- ۲-۴- منظر شهری..... ۲۲
- ۲-۴-۱. عناصر و کیفیتهای منظر شهری..... ۲۴
- ۲-۵- پل ها..... ۲۵
- ۲-۵-۱. تاریخچه پل ها..... ۲۵
- ۲-۵-۲. ساختار پل های ایران و امکان ایجاد فضا..... ۲۵
- ۲-۵-۳. انواع پل..... ۲۶
- ۲-۵-۴. فضای زیر پلهای روگذر..... ۲۹
- ۲-۶- جمع بندی تعاریف..... ۳۰
- ۲-۷- الگوی مفهومی منظر شهری..... ۳۳
- ۲-۷-۱. مدل ها..... ۳۵
- ۲-۷-۱-۱- مدل کانتر(مکان)..... ۳۵
- ۲-۷-۱-۲- مدل مکان پایدار..... ۳۵
- ۲-۷-۲. معیارهای کیفی تاثیر گذار بر تولید فضای پلها..... ۳۸
- ۲-۷-۲-۱- مولفه عملکردی..... ۳۸
- ۲-۷-۲-۱-۱- بعد عملکردی..... ۳۸
- ۲-۷-۲-۱-۱-۱- اختلاط عملکردی..... ۳۸
- ۲-۷-۲-۱-۲- امنیت..... ۳۹
- ۲-۷-۲-۱-۳- نورپردازی..... ۳۹
- ۲-۷-۲-۱-۴- دسترسی به فضا..... ۴۱
- ۲-۷-۲-۱-۵- بعد اجتماعی..... ۴۲
- ۲-۷-۲-۱-۶- عملکردهای اجتماعی انتخابی و ضروری از نظر گل..... ۴۴
- ۲-۷-۲-۱-۷- ویژگی های عابر پیاده..... ۴۴
- ۲-۷-۲-۱-۸- فعالیت های عابر پیاده..... ۴۵
- ۲-۷-۲-۱-۹- بعد زمانی..... ۴۸

- ۲-۷-۲-۲- مولفه تجربی، زیباشناسی..... ۵۰
- ۲-۷-۲-۲-۱- بعد ادراکی..... ۵۰
- ۲-۷-۲-۲-۲- بعد بصری..... ۵۳
- ۲-۷-۲-۳- مولفه زیست محیطی..... ۵۸
- ۲-۸- جمع بندی..... ۵۹

بخش دوم: نمونه های جهانی

- ۲-۹- فضای گمشده زیر پل در پاریس..... ۶۲
- ۲-۱۰- فضای زیر پل با رنگ آمیزی ستون ها..... ۶۳
- ۲-۱۱- فضای زیر پل در آمستردام..... ۶۴
- ۲-۱۲- مسیر سبز رز کندی..... ۶۶
- ۲-۱۳- استفاده از هنر عمومی در فضاهای شهری..... ۶۷
- ۲-۱۴- مهار بزرگراه..... ۷۱
- ۲-۱۵- طراحی فضای زیر پل سید خندان تهران..... ۷۴
- ۲-۱۶- جمع بندی..... ۷۸
- ۲-۱۷- چارچوب نظری..... ۷۹

فصل سوم: روش تحقیق

بخش اول

- ۳-۱- مقدمه..... ۸۰
- ۳-۲- دلایل انتخاب..... ۸۰
- ۳-۳- جامعه آماری، حجم نمونه و روش اندازه گیری..... ۸۱
- ۳-۴- ابزار جمع آوری اطلاعات..... ۸۱

بخش دوم

۳-۵-روش طراحی.....۸۳

بخش سوم

۳-۶-پرسشنامه.....۸۶

فصل چهارم:شناخت بستر طرح

۴-۱-مقدمه.....۸۹

۴-۲-آشنایی با محدوده قرارگیری پل گیشا تهران.....۸۹

۴-۳-پیشینه کلی پل های تهران و آشنایی با پل گیشا.....۹۴

۴-۴-آشنایی با محدوده مورد مطالعاتی.....۹۵

۴-۵-تحلیل مشخصات عملکردی.....۹۶

۴-۵-۱-تفکیک عملکردها.....۹۶

۴-۵-۲-کنترل و نظارت.....۹۶

۴-۵-۳-ایمنی و امنیت.....۹۷

۴-۵-۴-قلمرو پذیری.....۹۷

۴-۵-۵-انعطاف پذیری.....۹۹

۴-۵-۶-اختلاط کاربری ها.....۹۹

۴-۵-۷-دسترسی پیاده و سواره.....۱۰۰

۴-۵-۸-مدیریت زمان.....۱۰۲

۴-۶-تحلیل مشخصات کالبدی و زیبایی شناسی.....۱۰۲

۴-۶-۱-سیمای محدوده.....۱۰۲

۴-۶-۲-جذابیت بصری.....۱۰۳

۴-۶-۳-خوانایی.....۱۰۴

- ۱۰۵.....۴-۶-۴ حس تعلق.....
- ۱۰۵.....۴-۶-۵ هماهنگی.....
- ۱۰۷.....۴-۶-۶ حوزه ها و دید و منظر.....
- ۱۰۸.....۴-۶-۷ ادراک فضا.....
- ۱۰۹.....۴-۷-۷ تحلیل مشخصات زیست محیطی.....
- ۱۰۹.....۴-۷-۱ عوامل زیست محیطی.....
- ۱۰۹.....۴-۶-۲ اقلیم.....
- ۱۱۰.....۴-۷-۲-۱ باد.....
- ۱۱۰.....۴-۷-۲-۲ بارندگی.....
- ۱۱۱.....۴-۷-۲-۳ آلودگی هوا.....
- ۱۱۱.....۴-۸-۸ تحلیل وضع موجود.....
- ۱۱۶.....۴-۹-۹ طرح های بالادست.....
- ۱۱۷.....۴-۹-۱ شبکه ارتباطی.....
- ۱۱۷.....۴-۹-۲ استخوانبندی فضایی بر اساس عناصر شکل دهنده.....
- ۱۱۹.....۴-۹-۳ طرح موضعی و موضوعی.....
- ۱۲۱.....۴-۱۰-۱۰ جمع بندی.....

فصل پنجم

تجزیه و تحلیل اطلاعات

- ۱۲۲.....۵-۱-۱ مقدمه.....
- ۱۲۲.....۵-۲-۲ چشم انداز.....
- ۱۲۳.....۵-۳-۳ اهداف، راهبردها و برنامه ها.....
- ۱۲۰.....۵-۴-۴ تحلیل پرسشنامه.....
- ۱۴۱.....۵-۵-۵ جمع بندی.....

فصل ششم

۱۴۳.....طراحی

۱۶۰.....منابع

فهرست جداول

- جدول ۱-۲: دسته بندی فضای عمومی..... ۱۷
- جدول ۲-۲: مقایسه نگرش های مختلف ایمنی و امنیت..... ۱۴
- جدول ۱-۴: سوات - نقاط قوت، ضعف، تهدید، فرصت..... ۱۱۲
- جدول ۲-۴: طرح موضعی تقاطع گمنام-چمران..... ۱۲۰
- جدول ۱-۵: اهداف، راهبردها و سیاست ها..... ۱۲۴

فهرست نمودار ها

- نمودار ۵-۱: سن..... ۱۲۸
- نمودار ۵-۲: جنس..... ۱۲۸
- نمودار ۵-۳: تحصیلات..... ۱۲۹
- نمودار ۵-۴: شغل..... ۱۲۹
- نمودار ۵-۵: اهل کدام شهر..... ۱۲۹
- نمودار ۵-۶: چند سال در تهران زندگی..... ۱۳۰
- نمودار ۵-۷: منطقه زندگی..... ۱۳۰
- نمودار ۵-۸..... ۱۳۰
- نمودار ۵-۹: زمان..... ۱۳۱
- نمودار ۵-۱۰: امنیت..... ۱۳۱
- نمودار ۵-۱۱: احساس در فضا..... ۱۳۲
- نمودار ۵-۱۲: دسترسی مناسب..... ۱۳۲
- نمودار ۵-۱۳..... ۱۳۳
- نمودار ۵-۱۴: استفاده مناسب از فضا..... ۱۳۳
- نمودار ۵-۱۵: پارکینگ..... ۱۳۴
- نمودار ۵-۱۶: نورپردازی..... ۱۳۴
- نمودار ۵-۱۷: پوشش گیاهی..... ۱۳۵
- نمودار ۵-۱۸: رنگ آمیزی..... ۱۳۵
- نمودار ۵-۱۹: آلودگی صوتی..... ۱۳۶
- نمودار ۵-۲۰: باد..... ۱۳۶
- نمودار ۵-۲۱: بارندگی..... ۱۳۶
- نمودار ۵-۲۲..... ۱۳۸

۱۳۸.....	نمودار ۵-۲۳.....
۱۳۸.....	نمودار ۵-۲۴.....
۱۳۸.....	نمودار ۵-۲۵.....
۱۳۹.....	نمودار ۵-۲۶.....
۱۳۹.....	نمودار ۵-۲۷.....
۱۳۹.....	نمودار ۵-۲۸.....
۱۴۰.....	نمودار ۵-۲۹.....
۱۴۱.....	نمودار ۵-۳۰.....
۱۴۱.....	نمودار ۵-۳۱.....

فهرست شکل ها

- شکل ۱-۲: عملکرد های فضای شهری..... ۱۲
- شکل ۲-۲: انواع پل..... ۲۶
- شکل ۳-۲: دیاگرام روابط تعاریف و بیان نتیجه..... ۳۲
- شکل ۴-۲: سیر تحول مفهوم محیط بصری..... ۳۴
- شکل ۵-۲: مدل مکان پایدار..... ۳۶
- شکل ۶-۲: رابطه مدل مکان و ابعاد تاثیر گذار بر منظر..... ۳۸
- شکل ۷-۲: الگوهای منظر و مدل ها..... ۶۱
- (شکل ۸-۲): دیاگرام نمونه های جهانی..... ۷۸
- (شکل ۱-۳): روش طراحی..... ۸۴
- شکل ۲-۳: چارچوب نظری تحقیق..... ۸۵
- شکل ۱-۴: موقعیت قرارگیری پل در تهران..... ۹۰

فهرست نقشه ها

- نقشه ۴-۱: کاربری اراضی..... ۹۰
- نقشه ۴-۲: پهنه بندی..... ۹۱
- نقشه ۴=۳: مسیر های دسترسی موجود محدود پل گیشا..... ۱۱۷
- نقشه ۴-۴: استخوانبندی فضایی منطقه ۶..... ۱۱۸
- نقشه ۴-۵: الگوی توسعه منطقه ۶..... ۱۲۰
- نقشه ۴-۶: طرح های موضعی منطقه ۶..... ۱۰۹
- نقشه ۶-۱: حذف مسیر های اضافه و ایجاد مسیر های جدید..... ۱۴۴
- نقشه ۶-۲: ایجاد مسیر پیاده راه و حذف عناصر..... ۱۴۷
- نقشه ۶-۳: ساماندهی فضای سبز..... ۱۴۹
- نقشه ۶-۴: حوزه های تعریف شده..... ۱۵۱
- نقشه ۶-۵: تعریف حوزه ها و ارتباطات میان آنها..... ۱۵۲

فهرست تصاویر

- تصویر ۲-۱: فضای اداری زیر پل ۶۲
- تصویر ۲-۲: مقطع پل و جاده و ساختمان اداری ۶۲
- تصویر ۲-۳: فضای زیر پل در حال ساخت ۶۲
- تصویر ۲-۴: طراحی فضای زیر پل ۶۳
- تصویر ۲-۵، ۶، ۷: نمایی از زیر پل و المن های رنگی و مبلمان خاص استفاده شده در این فضا ۶۴
- تصویر ۲-۸: ایجاد کاربری های مختلف از جمله فضاهای تفریحی در زیر پل راه آهن هشت غربی، یکپارچگی فضا را به آن بازگرداند. ۶۵
- تصویر ۲-۹: ایجاد سطوح ترافیکی مختلف و کاربری های متنوع در خیابان لیه وانت کاربرد شهری از دست رفته را به این خیابان بازگردانده است. ۶۵
- تصویر ۲-۱۰: پلان مسیر سبز رز کندی ۶۶
- تصویر ۲-۱۱: فاز یک حذف بزرگراه ۶۷
- تصویر ۲-۱۲: فاز دو ساخت و ساز در اطراف این محدوده و نوسازی این خیابان ۶۷
- تصویر ۲-۱۳: فاز سوم طراحی مسیر سبز و اجرای آن ۶۷
- تصویر ۲-۱۴: قبل و بعد طراحی این خیابان ۶۹
- تصویر ۲-۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸: طراحی فضای زیر پل با استفاده از هنر های عمومی (نورپردازی خاص) ۷۰
- تصویر ۲-۱۹: طراحی فضای زیر پل به عنوان فضای بازی اسکیت ۷۱